

Complexnummer: 522956

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Kronenburgerpark

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

31189, 31190, 522957, 522960

Woonplaats

Nijmegen

Gemeente

Nijmegen

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

Kronenburgersingel en de Parkweg, Centrum Nijmegen

Complexomschrijving

Inleiding

Het Kronenburgerpark is in 1880 aangelegd naar een ontwerp van de Leuvense tuinarchitect P.L. Rosseels (1843-1921) in Engelse landschapsstijl: een langgerekte lobvormige vijver met brug en fontein, een gebogen padenpatroon, uitgestrekte grasvelden en een gevarieerde beplanting. Het park bevindt zich op de voormalige vestingwerken aan de westzijde van het Nijmeegse stadscentrum, en wordt omsloten door de Kronenburgersingel en de Parkweg. Aan de zuidzijde wordt het begrensd door de bebouwing, respectievelijk de bijbehorende tuinafscheidingen. Het park fungeert als een groene long tussen de historische binnenstad en de 19de eeuwse uitleg en heeft een omvang van ca. 4 hectare. Sinds de aanleg doet het park dienst als waterwingebied.

In de plannen voor de ontmanteling van Nijmegen heeft het Kronenburgerpark als openbare groenvoorziening en vanwege de historische overblijfselen van de stadswal een belangrijke rol gespeeld. Vestingwerken met wallen, torens, grote hoogteverschillen en een slingerende gracht werden ideaal geacht voor een park met een landschappelijke aanleg. Rosseels heeft in zijn ontwerp voor het Kronenburgerpark grootse effecten bereikt door gebruik te maken van bestaande elementen, zoals het geaccidenteerde terrein en een deel van de historische muur met drie torens, en nieuw toe te voegen elementen, zoals een zeer gevarieerde beplanting en een waterval met kunstmatige grot en vijver. De wens om een deel van de stadsmuur te behouden en tevens vrij zicht vanuit de stad te krijgen, is opgelost door een hoge wandelweg aan te leggen op het niveau van de rand van de muur: de huidige Parkweg. De historische overblijfselen van de stadswal zijn tussen 1880 en 1884 gerestaureerd door de toenmalige

Rijksadviseur, architect der Rijksmuseumgebouwen P.J.H. Cuypers. De Vereeniging tot verfraaiing van Nijmegen heeft in 1886 een standbeeld van een leeuw in het park geplaatst (beeldhouwers Henri Leeuw sr. en jr.) en in 1912 een hertenkamp gesticht aan de voet van de St. Jacobstoren.

Onderhavig complex bestaat uit de navolgende onderdelen: 1. de PARKAANLEG uit 1880; 2. de zogenaamde (KRUIT- of) KRONENBURGERTOREN uit 1425-1426; 3. het zogenaamde GROTE BOLWERK (muur, rondeel en St. Jacobstoren) uit de 15e eeuw; 4. een STANDBEELD uit 1886.

Waardering

Kronenburgerpark, bestaande uit PARKAANLEG (1880), KRONENBURGERTOREN (1425-1426), GROTE BOLWERK (15e eeuw) en STANDBEELD (1886).

- Van tuin- en architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een park in Engelse landschapstijl uit het laatste kwart van de 19de eeuw naar ontwerp van P.L. Rosseels (1843-1921). Het park ontleent haar kwaliteiten aan het behoud van bestaande karakteristieken van de voormalige vestingwerken (hoogteverschillen, historische muur met torens als romantisch element) en aan de toevoeging van nieuwe elementen (gevarieerde en bijzondere beplanting, waterval met kunstmatige grot en vijver).

- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de markante ligging op de voormalige vestingwerken tussen de historische binnenstad en de zogenaamde 19de eeuwse gordel. Het Kronenburgerpark vormt een essentieel onderdeel van het stedenbouwkundig concept van de Nijmeegse 19de eeuwse uitleg. Door de markante situering vormt het park een belangrijk geleidings- en verbindingselement in het stedenbouwkundig weefsel. Tevens geeft het park uitdrukking aan de wens van de gemeente om van Nijmegen een ruime en groene stad te maken; ruimtegebrek was na het slechten van de barrière verleden tijd. - Van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een sociaal-maatschappelijke en stedelijke ontwikkeling, in casu het ontstaan van een visie op de stad die schoon, gezond en mooi dient te zijn; het in de stedelijke structuur opnemen van parken als verfraaiing en stedelijke voorziening.

Monumentnummer*: 31189

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 17 april 1973
Kadaster deel/nr: 82930/66

*Monumentnaam***

Kronenburgertoren

Complexnummer

522956

Complexnaam

Kronenburgerpark

*Woonplaats**

Nijmegen

*Gemeente**

Nijmegen

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Parkweg

*Nr**

11

*Toev.**

*Postcode**

6511 BE

*Woonplaats**

Nijmegen

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Nijmegen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

159

*Rijksmonumentomschrijving***

Kronenburgertoren.

Zware, ronde vestingtoren, gebouwd 1425-'26 en bestaande uit twee geledingen, elk voorzien van een weergang met kantelen, uitgekraagd op een bakstenen boogfries.

Van de vier boven elkaar gelegen vertrekken in de toren dragen de onderste twee gemetselde koepelgewelven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

Monumentnummer*: 31190

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 17 april 1973
Kadaster deel/nr: 82929/64

*Monumentnaam***

Het Grote Bolwerk

Complexnummer

522956

Complexnaam

Kronenburgerpark

*Woonplaats**

Nijmegen

*Gemeente**

Nijmegen

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Parkweg

*Nr**

5

*Toev.**

*Postcode**

6511 BE

*Woonplaats**

Nijmegen

Situering

Locatie

Parkweg

65

6511 BE

Nijmegen

*Kadastrale gemeente**

Nijmegen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

5604

*Rijksmonumentomschrijving***

Het Grote Bolwerk.

Ten zuiden van de Kronenburgertoren een gedeelte van de 15e eeuwse ommuring met twee ronde waltorens, die elk twee met koepelgewelven overkluisde ruimten bezitten.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

Monumentnummer*: 522957

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 15 april 2002
Kadaster deel/nr: 82961/158

*Monumentnaam***

Kronenburgerpark

Complexnummer

522956

Complexnaam

Kronenburgerpark

*Woonplaats**

Nijmegen

*Gemeente**

Nijmegen

*Provincie**

Gelderland

Locatiennaam

Kronenburgersingel en de Parkweg, Centrum Nijmegen

Locatieomschrijving

*Kadastrale gemeente**

Nijmegen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

Nijmegen

B

5604

Nijmegen

B

5603

Nijmegen

B

159

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Het Kronenburgerpark, dat wordt omsloten door de Kronenburgersingel en de Parkweg, en aan de zuidzijde door de bebouwing respectievelijk de bijbehorende tuinafscheidingen, heeft een sterk glooiende AANLEG uit 1880 op de voormalige verdedigingswerken in Engelse landschapsstijl, met een sierlijk gebogen padenpatroon, een langgerekte lobvormige vijver, uitgestrekte grasvelden en een gevarieerde beplanting.

Lange zichtlijnen doorsnijden het park, met name vanaf de hoger gelegen delen en de voormalige verdedigingstorens. De ca. 30 meter hoge Kronenburgertoren uit 1425 domineert het park. Deze voormalige verdedigingstoren wordt gedeeltelijk omsloten door de noordelijke lob van de vijver. In de zuidelijke lob van de vijver is een fontein geplaatst en een eilandje aangelegd. De vernauwing tussen deze twee lobben is benut voor de aanleg van een brug over de vijver. In de steile helling aan de zuidzijde van de vijver is een kunstmatige waterval annex grot aangelegd. Deze attractie is afgezet met een smeedijzeren spijlenhek.

De zeer gevarieerde beplanting van het park is samengesteld uit onder andere: de Italiaanse populier, de witte

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

abeel, de rode en witte paardekastanje, de acacia, de linde, de plataan, de treurwilg, de zilverlinde, de taxus, de Canadese geweiboom, de den, de iep, de prieelberk, de magnolia en overigens diverse soorten esdoorn, eik, beuk en noteboom. De bomen zijn zowel in groepen als solitair gepland. In het meest zuidoostelijke deel van het park is in 1912 aan de voet van de St. Jacobstoren een hertenkamp aangelegd.

Waardering

AANLEG van het Kronenburgerpark.

- Van historische waarde voor de Nederlandse tuin- en landschapsarchitectuur als goed voorbeeld van een stadspark uit het laatste kwart van de 19de eeuw in Engelse landschapsstijl. De parkaanleg ontleent haar kwaliteiten aan het behoud van bestaande karakteristieken van de voormalige vestingwerken (hoogteverschillen, historische muur met torens als romantisch element) en aan de toevoeging van nieuwe elementen (gevarieerde en bijzondere beplanting, waterval met kunstmatige grot en vijver).

- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de markante ligging op de voormalige vestingwerken tussen de historische binnenstad en de zogenaamde 19de eeuwse gordel. Het Kronenburgerpark vormt een essentieel onderdeel van het stedenbouwkundig concept van de Nijmeegse 19de eeuwse uitleg. Door de markante situering vormt het park een belangrijk geleedings- en verbindingselement in het stedenbouwkundig weefsel. Tevens geeft het park uitdrukking aan de wens van de gemeente om van Nijmegen een ruime en groene stad te maken; ruimtegebrek was na het slechten van de barrière verleden tijd. - Van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een sociaal-maatschappelijke en stedelijke ontwikkeling, in casu het ontstaan van een visie op de stad die schoon, gezond en mooi dient te zijn; het in de stedelijke structuur opnemen van parken als verfraaiing en stedelijke voorziening.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Wandelpark

Monumentnummer*: 522960

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 15 april 2002
Kadaster deel/nr: 82961/168

Complexnummer

522956

Complexnaam

Kronenburgerpark

*Woonplaats**

Nijmegen

*Gemeente**

Nijmegen

*Provincie**

Gelderland

Locatiennaam

Nijmegen

Locatieomschrijving

in het park, Centrum

*Kadastrale gemeente**

Nijmegen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

5604

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

STANDBEELD van een in zandsteen gehouwen leeuw op een hardstenen sokkel. Het beeld is in 1886 of kort daarvoor gemaakt door beeldhouwer Henri Leeuw sr. (1819-1909) in samenwerking met zijn zoon Henri Leeuw jr. (1861-1918) naar een ontwerp van Eeuwes. Het beeld werd aangeboden door de "Vereeniging ter verfraaiing van Nijmegen" en in 1886 geplaatst in het Kronenburgerpark.

De meer dan levensgrote leeuw heeft een woeste uitdrukking met opengesperde muil. Hij heeft zijn kop iets naar links gewend. Het dier zit op zijn achterpoten. De voorpoten rusten op een wapenschild van de stad Nijmegen. De geprofileerde sokkel heeft een rechthoekig grondplan. De korte voorzijde van de sokkel is voorzien van de inscriptie: "AANGEBODEN / DOOR / DE VEREENIGING / TOT / VERFRAAIING VAN NIJMEGEN / 1886".

Waardering

STANDBEELD uit 1886.

- Van tuin- en kunsthistorische waarde als goed en gaaf voorbeeld van een standbeeld uit het laatste kwart van de 19de eeuw, gemaakt voor plaatsing in een openbare wandelplaats. Het standbeeld vormt een essentieel onderdeel van het in Engelse landschapsstijl aangelegde Kronenburgerpark. Het beeld staat voor de trots van de stad Nijmegen. Het object is van belang voor het oeuvre van de beeldhouwers Henri Leeuw sr. en jr. - Van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een sociaal-maatschappelijke en stedelijke ontwikkeling, in casu het ontstaan van een visie op de stad die schoon, gezond en mooi dient te zijn; het in de stedelijke structuur

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

opnemen van parken met beelden als verfraaiing en stedelijke voorziening.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinbeeld